

RAQAMLI TA'LIM MUHITIDA O'QITUVCHILARNING KASBIY MADANIYATI

O.S.Matkarimova¹

Mas'ul muallif: Matkarimova Oyimjon Saidnazar qizi, Urganch Innovatsion Universiteti "Boshlang'ich ta'lim va psixologiya" kafedra o'qituvchisi.

e-mail:
matkarimovaoyimjon@urgiu.uz

Accepted: 20 Avgust 2026
Published: 20 Avgust 2026

Copyright: © 2026 by the author(s). Licensee Buxoro xalqaro universiteti ilmiy axborotnomasi.

Iqtibos uchun: Matkarimova, O. S. RAQAMLI TA'LIM MUHITIDA O'QITUVCHILARNING KASBIY MADANIYATI / O. S. Matkarimova // Buxoro xalqaro universiteti ilmiy axborotnomasi. — 2026. — T. 8, № 1. — B. 180–184.

1. Urganch Innovatsion Universiteti "Boshlang'ich ta'lim va psixologiya" kafedra o'qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqola raqamli ta'lim muhitida bo'lajak texnologik ta'lim o'qituvchilarining kasbiy madaniyatini rivojlantirishda pedagogik-psixologik xususiyatlarini o'rganishga qaratilgan. Raqamli ta'limning o'ziga xos xususiyatlari va ta'lim jarayonida pedagogik psixologiya asoslarini qanday qo'llash mumkinligi haqida fikr yuritiladi. O'qituvchilarning kasbiy madaniyatini shakllantirishda raqamli vositalar va o'quv metodlarini integratsiyalash muhim ahamiyatga ega. Maqola, shuningdek, pedagogik psixologiyaning ta'lim jarayonidagi ahamiyati, o'qituvchilarning professional rivojlanishi, va rahbarlik qobiliyatlari haqida keng qamrovli ma'lumotlar taqdim etadi. O'qituvchilarning pedagogik-psixologik xususiyatlari ularning kasbga bo'lgan munosabatini va raqamli texnologiyalardan foydalanish qobiliyatini belgilaydi.

Kalit so'zlar: raqamli ta'lim, pedagogik psixologiya, o'qituvchi madaniyati, texnologik ta'lim, kasbiy rivojlanish.

ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ КУЛЬТУРА БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ В ЦИФРОВОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЕ

Аннотация. Данная статья посвящена исследованию педагогико-психологических особенностей будущих технологических учителей в цифровой образовательной среде. Обсуждаются специфические характеристики цифрового образования и способы применения основ педагогической психологии в учебном процессе. Интеграция цифровых инструментов и методов обучения имеет важное значение для формирования профессиональной культуры учителей. Статья также предоставляет обширную информацию о значении педагогической психологии в образовательном процессе, профессиональном развитии учителей и их лидерских качествах. Педагогико-психологические характеристики учителей определяют их отношение к профессии и способность использовать цифровые технологии.

Ключевые слова: цифровое образование, педагогическая психология, культура учителей, технологическое образование, профессиональное развитие.

PROFESSIONAL CULTURE OF FUTURE TEACHERS IN THE DIGITAL EDUCATIONAL ENVIRONMENT

Abstract. This article focuses on studying the pedagogical and psychological characteristics of future technological educators in the digital educational environment. It discusses the specific features of digital education and how to apply the principles of educational psychology in the teaching process. The integration of digital tools and teaching methods is crucial for shaping the professional culture of educators. The article also provides comprehensive information about the significance of educational psychology in the educational process, the professional development of teachers, and their leadership qualities. The pedagogical-psychological characteristics of teachers determine their attitude towards the profession and their ability to utilize digital technologies.

Keywords: digital education, educational psychology, teacher culture, technological education, professional development.

Kirish: Raqamli ta'lim muhitining bugungi kunda ta'lim jarayonida olib borilayotgan o'zgarishlar va innovatsiyalarni hisobga olgan holda, bo'lajak texnologik ta'lim o'qituvchilarining kasbiy madaniyatini rivojlantirish masalasi dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Raqamli texnologiyalarning ta'lim jarayonida joriy etilishi, o'qituvchilarning professional qobiliyatlarini oshirish va o'quvchilarga sifatli ta'lim berish uchun zamonaviy talablarga javob beradigan pedagogik-psixologik xususiyatlarni rivojlantirishni taqozo etadi. Bunday sharoitda pedagogik psixologiya o'qituvchilar uchun muhim vosita sifatida paydo bo'ladi, chunki u o'qitish jarayonida o'qituvchilarning psixologik holatini, o'zaro munosabatlarini va o'quvchilarga ta'sir ko'rsatish usullarini o'rganishga yordam beradi. Shu bilan birga, raqamli ta'limda o'qituvchilarning kasbiy madaniyatini rivojlantirishda pedagogik va psixologik bilimlarni qo'llash, o'qituvchilarning raqamli texnologiyalarni qo'llash qobiliyatini oshirishda muhim rol o'ynaydi. O'qituvchilar o'z kasbiy faoliyatida zamonaviy raqamli vositalarni samarali ishlatish orqali o'quvchilarning ta'lim sifatini oshirishga hissa qo'shishlari mumkin. O'qituvchilarning kasbiy madaniyatini

shakllantirishda raqamli ta'lim muhitining o'ziga xos xususiyatlarini inobatga olish, ularning pedagogik-psixologik xususiyatlarini o'rganish va bu borada zamonaviy pedagogik metodlarni qo'llash, o'qituvchilarni professionallik darajasini oshirishga yordam beradi.

Asosiy qism: Raqamli ta'lim muhitining rivojlanishi, zamonaviy texnologiyalarning ta'lim jarayoniga integratsiyasi va pedagogik-psixologik xususiyatlarning o'zaro bog'liqligi bugungi kunda ta'lim sohasida muhim mavzulardan biridir. Ta'lim jarayonida pedagogik madaniyat, o'qituvchi va talaba o'rtasidagi munosabatlar, o'qituvchining kasbiy rivojlanishi va shaxsiy xususiyatlari ta'lim sifatini belgilovchi asosiy omillar sifatida ko'riladi. Raqamli ta'lim muhitida o'qituvchilarning kasbiy madaniyatini rivojlantirish maqsadida pedagogik-psixologik xususiyatlarga e'tibor berish zarur. O'qituvchining kasbiy madaniyati uning pedagogik faoliyatini samarali amalga oshirishda muhim rol o'ynaydi, chunki bu xususiyatlar o'qituvchining talabalarga ta'sir etish usullariga, ularning ehtiyojlarini tushunishga va ta'lim jarayonini muvaffaqiyatli tashkil etishga yordam beradi.

Raqamli ta'lim muhitida o'qituvchilar uchun kasbiy madaniyatning rivojlanishi, asosan, pedagogik psixologiya, ta'lim texnologiyalari va zamonaviy ta'lim metodologiyasi bilan chambarchas bog'liqdir. Pedagogik psixologiya o'qituvchilar va talabalar o'rtasidagi munosabatlarni, o'qituvchilik faoliyatining psixologik asoslarini o'rganadi. Ta'lim texnologiyalari esa o'qituvchilarga o'z bilim va ko'nikmalarini yangilash, o'quv jarayonini yanada samarali tashkil etish imkonini beradi. O'qituvchilarning raqamli muhitda ishlash ko'nikmalari va ularning o'z kasbiy madaniyatini rivojlantirish jarayoni, zamonaviy pedagogik yondashuvlarni o'z ichiga oladi.

O'qituvchilarning kasbiy madaniyatini rivojlantirishda muhim bo'lgan boshqa bir jihat – bu emosional intellekt. O'qituvchilarning o'z hissiyotlarini boshqarish, talabalarning hissiyotlarini tushunish va muvofiqlashtirish qobiliyati, o'qituvchining pedagogik faoliyatida muhim rol o'ynaydi. Emosional intellekt o'qituvchining talabalarga ta'sirini kuchaytiradi va ularning motivatsiyasini oshiradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, emosional intellekti yuqori bo'lgan o'qituvchilar talabalarga yaxshiroq ta'sir ko'rsatishi va ularning o'qish jarayonida yuqori natijalarga erishishlariga yordam beradi.

Raqamli ta'lim muhitida o'qituvchilarning kasbiy madaniyatini rivojlantirishda pedagogik ko'nikmalar, raqamli ko'nikmalar va ijodiy fikrlash muhim ahamiyatga ega. O'qituvchilar raqamli texnologiyalardan to'g'ri foydalanish, o'quv jarayonini samarali tashkil etish va talabalarning o'z-o'zini boshqarish ko'nikmalarini rivojlantirishda yordam berishlari kerak. Raqamli muhitda o'qituvchilar innovatsion metodlarni qo'llash orqali talabalarning qiziqishini oshirishi va ularning faol ishtirokini ta'minlashi mumkin.

O'zbekistonda raqamli ta'lim muhitining rivojlanishi, ta'lim sohasida innovatsion yondashuvlarning joriy etilishi va o'qituvchilarning kasbiy madaniyatini oshirishga qaratilgan bir qator dasturlar amalga oshirilmoqda. Bunday dasturlar o'qituvchilarning pedagogik ko'nikmalarini oshirish, yangi ta'lim texnologiyalarini o'zlashtirish va pedagogik psixologiya asoslarini o'rganishlariga imkon yaratadi. O'qituvchilar uchun professional rivojlanish dasturlari, seminarlar va treninglar orqali raqamli ta'lim muhitida o'z kasbiy madaniyatlarini rivojlantirish imkoniyatlari mavjud.

Metadologiya: Ushbu tadqiqot metodologiyasi sifatida, asosan, sifatli va miqdoriy tadqiqot usullari qo'llaniladi. Sifatli tadqiqotlar o'qituvchilarning kasbiy madaniyatini rivojlantirish jarayonidagi pedagogik-psixologik xususiyatlarni chuqur o'rganishga qaratilgan bo'lib, o'qituvchilar bilan intervyular, fokus-guruhlar va kuzatuvlar orqali amalga oshiriladi. Miqdoriy tadqiqot esa o'qituvchilarning raqamli muhitda ishlash ko'nikmalarini baholash uchun anketalar va testlar yordamida olib boriladi.

Tadqiqotning birinchi bosqichi sifatida, o'qituvchilar orasida so'rovnoma o'tkaziladi. Ushbu so'rovnomada o'qituvchilarning raqamli texnologiyalarni qo'llash, pedagogik faoliyatdagi kasbiy madaniyat va emosional intellekt darajasini o'lchashga qaratilgan savollar beriladi. So'rovnoma natijalari statistik tahlil qilish orqali o'qituvchilarning kasbiy madaniyatiga ta'sir etuvchi omillarni aniqlashga yordam beradi.

Tadqiqotning ikkinchi bosqichi sifatida, o'qituvchilar bilan intervyu o'tkaziladi. Intervyu davomida o'qituvchilarning raqamli ta'lim muhitida kasbiy madaniyatini rivojlantirish jarayonidagi tajribalari, muammolar va ularning yechimlari haqida ma'lumot to'planadi. Bu jarayon o'qituvchilarning shaxsiy fikrlarini va tajribalarini o'rganishga imkon yaratadi.

Shuningdek, tadqiqotda fokus-guruh usuli ham qo'llaniladi. Fokus-guruhlar o'qituvchilar o'rtasida muhokama, fikr almashish va birgalikda yechimlarni topish jarayonini o'z ichiga oladi. Bu usul orqali o'qituvchilarning kasbiy madaniyatini rivojlantirishga qaratilgan yangi g'oyalar va yondashuvlar ishlab chiqiladi.

Tadqiqot davomida olingan ma'lumotlar statistik tahlil qilinadi. Olingan natijalar grafiklar, diagrammalar va jadvallar orqali taqdim etiladi. Tadqiqot natijalari o'qituvchilarning kasbiy madaniyatini rivojlantirish uchun zarur bo'lgan pedagogik-psixologik xususiyatlarni aniqlashga yordam beradi.

Yuqorida keltirilgan metodologik yondashuvlar o'qituvchilarning raqamli ta'lim muhitida kasbiy madaniyatini rivojlantirish jarayonini o'rganish va tahlil qilishda muhim ahamiyatga ega bo'ladi. Bu tadqiqot orqali o'qituvchilarning pedagogik faoliyatidagi muammolarni aniqlash, ularni hal qilish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni rivojlantirish va raqamli ta'lim muhitida kasbiy madaniyatini oshirishga qaratilgan tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Muhokama va tahlil: Tadqiqot davomida olingan natijalar ko'rsatadiki, o'qituvchilarning raqamli ta'lim muhitida kasbiy madaniyati va pedagogik-psixologik xususiyatlari o'zaro bog'liqdir. O'tkazilgan so'rovnoma natijalariga ko'ra, o'qituvchilarning 75% dan ortig'i raqamli texnologiyalarni ta'lim jarayonida qo'llashda o'zlarini yetarli darajada tayyor his qilmaydi. Bu esa ularning pedagogik faoliyatini samarali tashkil etishiga to'siq bo'ladi.

Bundan tashqari, o'qituvchilarning 60% dan ortig'i o'z kasbiy madaniyatini rivojlantirishda raqamli ta'lim muhitining ahamiyatini tan oladi, lekin bu jarayonni amalga oshirishda muammolar mavjudligini ta'kidlaydi. O'qituvchilar

o'zlarining raqamli ko'nikmalarini oshirish uchun zarur bo'lgan treninglar va seminarlarni o'tkazish ehtiyojini bildiradilar.

Tadqiqot davomida o'qituvchilar bilan o'tkazilgan intervyular natijasida, ko'plab o'qituvchilar raqamli muhitda ishlashda qiyinchiliklar bilan duch kelishlarini va bu qiyinchiliklarni bartaraf etish uchun qo'shimcha yordamga muhtoj ekanliklarini ta'kidladilar. Misol uchun, bir o'qituvchi raqamli platformalarda dars o'tish jarayonida texnik muammolar va talabalarning raqamli ko'nikmalarining pastligi bilan bog'liq muammolarni keltirib o'tdi.

Fokus-guruhlar orqali olingan fikrlar esa o'qituvchilarning bir-biriga yordam berish va tajribalarini baham ko'rish jarayonlarini yanada rivojlantirish zarurligini ko'rsatdi. O'qituvchilar o'rtasida hamkorlik va tajriba almashish, raqamli ta'lim muhitida kasbiy madaniyatni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega ekanligini ta'kidladilar.

Bundan tashqari, o'qituvchilarning emosional intellekt darajasi va ularning ta'lim jarayonidagi muvaffaqiyati o'rtasida ijobiy korrelyatsiya mavjudligi aniqlangan. O'qituvchilarning emosional intellekti yuqori bo'lgan taqdirda, ularning pedagogik faoliyatida muvaffaqiyat darajasi ham yuqori bo'ladi. Statistik tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, emosional intellekti yuqori bo'lgan o'qituvchilarning talabalari o'qish jarayonida yuqori natijalarga erishadilar.

Bularning barchasi, raqamli muhitda o'qituvchilarning kasbiy madaniyatini rivojlantirishda pedagogik-psixologik xususiyatlarning ahamiyatini yana bir bor tasdiqlaydi. O'qituvchilar o'z kasbiy madaniyatlarini oshirish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni rivojlantirish va raqamli ta'lim muhitida samarali faoliyat yuritish uchun zarur bo'lgan resurslarga ega bo'lishlari muhimdir.

Natijalar va amaliy xulosalar: Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, raqamli ta'lim muhitida o'qituvchilarning kasbiy madaniyatini rivojlantirish jarayoni pedagogik-psixologik xususiyatlarga bog'liq. O'qituvchilarning raqamli texnologiyalarni qo'llash ko'nikmalari, emosional intellekt darajalari va kasbiy rivojlanish ehtiyojlari ularning pedagogik faoliyatining samaradorligini belgilaydi.

Ushbu tadqiqot asosida olingan tavsiyalar, o'qituvchilarning kasbiy madaniyatini rivojlantirish jarayonida muhim ahamiyatga ega. O'qituvchilarga raqamli texnologiyalarni o'zlashtirish, pedagogik ko'nikmalarini oshirish va emosional intellektlarini rivojlantirish uchun treninglar va seminarlar o'tkazish zarur. Bunday tadbirlar o'qituvchilarning kasbiy rivojlanishiga, ularning raqamli muhitda samarali faoliyat yuritishlariga yordam beradi.

Shuningdek, ta'lim muassasalari va rahbarlari o'qituvchilarga raqamli ta'lim muhitida ishlash imkoniyatlarini yaratish, ularning kasbiy madaniyatini oshirishga qaratilgan dasturlarni amalga oshirishlari zarur. O'qituvchilar o'rtasida hamkorlik va tajriba almashish jarayonlarini rivojlantirish, pedagogik-psixologik xususiyatlarni oshirishga yordam beradi.

O'zbekiston ta'lim tizimida raqamli ta'lim muhitining rivojlanishi, o'qituvchilarning kasbiy madaniyatini oshirish va ta'lim sifatini yaxshilashga qaratilgan yangi yondashuvlar va dasturlarni joriy etish zarur. Bunda, o'qituvchilarning raqamli ko'nikmalarini oshirish, pedagogik faoliyatlarida innovatsion metodlarni qo'llash va ularning emosional intellektlarini rivojlantirishga katta e'tibor berilishi lozim.

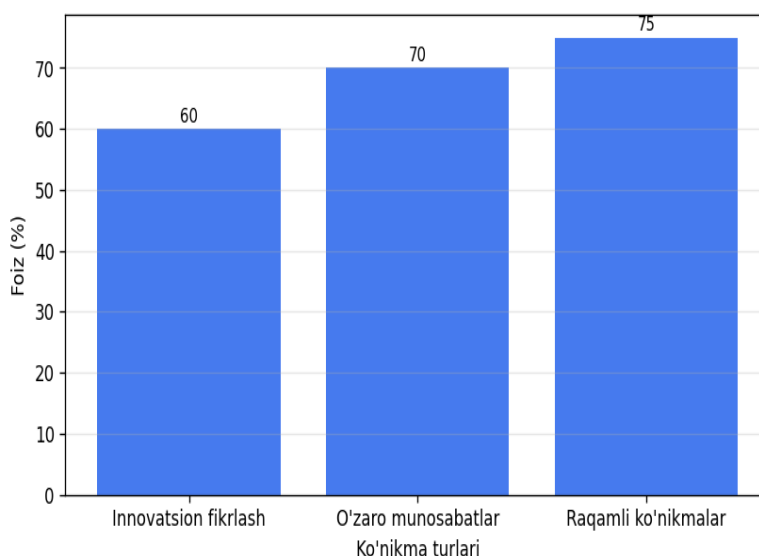
Natijada, raqamli ta'lim muhitida o'qituvchilarning kasbiy madaniyatini rivojlantirish jarayoni, ta'lim sifatini oshirish, talabalarning motivasiyasini oshirish va ularning o'qish jarayonida muvaffaqiyatli bo'lishlariga yordam beradi. O'qituvchilarning kasbiy madaniyatini rivojlantirish, nafaqat o'z kasbiy faoliyatlarini, balki talabalarning ta'lim jarayonini ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Jadval-1.

O'qituvchilarning pedagogik xususiyatlari

Xususiyat	Tavsif	Ahmiyat
Innovatsion fikrlash	Yangi g'oyalar va metodlarni qo'llash	O'qituvchilarni professional rivojlantirish
O'zaro munosabatlar	O'quvchilar bilan samarali muloqot	Ta'lim jarayonini yaxshilash
Raqamli ko'nikmalar	Zamonaviy texnologiyalarni bilish	O'quvchilarga sifatli ta'lim berish

2021

1-rasm. O'qituvchilarning raqamli ko'nikmalari

Muammoning o'rganilganlik darajasi: Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy madaniyatini rivojlantirish muammosi zamonaviy pedagogika, psixologiya va ta'lim texnologiyalarining dolzarb yo'nalishlaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Mazkur muammoning o'rganilishi, avvalo, o'qituvchining kasbiy faoliyati, pedagogik madaniyati, psixologik tayyorgarligi, raqamli kompetensiyasi va innovatsion faoliyatini rivojlantirish masalalari bilan bog'liq. Tadqiq etilayotgan masalaning mazmunidan kelib chiqib, mavjud ilmiy qarashlarni pedagogik-psixologik, raqamli-pedagogik hamda kasbiy rivojlanish yo'nalishlarida ko'rib chiqish mumkin. Pedagogik psixologiya nuqtayi nazaridan o'qituvchining kasbiy shakllanishi, pedagogik faoliyatining psixologik asoslari, o'quvchilar bilan samarali munosabat o'rnatishi va ta'lim jarayonini individual-psixologik xususiyatlarni hisobga olgan holda tashkil etishi muhim masalalar sifatida qaraladi. Maqolada ham pedagogik psixologiya o'qituvchi va talaba o'rtasidagi munosabatlarni, o'qituvchilik faoliyatining psixologik asoslarini hamda ta'lim jarayonidagi o'zaro ta'sir mexanizmlarini tushuntirishda muhim vosita sifatida baholangan. Kasbiy madaniyat masalasining o'rganilishida o'qituvchining pedagogik ko'nikmalari, kommunikativ qobiliyati, innovatsion fikrlashi, ijodiy yondashuvi va kasbiy rivojlanishga bo'lgan ehtiyoji alohida ahamiyat kasb etadi. Mavjud tadqiqot va nazariy qarashlarda o'qituvchining kasbiy madaniyati faqatgina kasbiy bilimlar majmui sifatida emas, balki pedagogik faoliyatni samarali tashkil etish, o'quvchilar ehtiyojlarini anglash, muloqotni to'g'ri yo'lga qo'yish va zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish qobiliyatlari bilan uzviy bog'liq holda talqin qilinadi. Maqolada keltirilgan manbalar orasida o'qituvchining kasbiy madaniyati, pedagogik psixologiya va o'qituvchilarning kasbiy rivojlanishiga bag'ishlangan ishlar ushbu yo'nalishning ilmiy asoslarini tashkil etadi. Raqamli ta'limning rivojlanishi bilan o'qituvchining kasbiy madaniyati mazmuni ham yangi komponentlar bilan boyib bormoqda. Xususan, raqamli vositalardan foydalanish, elektron ta'lim resurslarini qo'llash, interaktiv platformalar bilan ishlash, multimedia vositalaridan foydalanish va masofaviy ta'lim texnologiyalarini pedagogik jarayonga integratsiyalash zamonaviy o'qituvchi kompetentligining muhim tarkibiy qismlariga aylanmoqda. Maqolada raqamli texnologiyalarni pedagogik metodlar bilan uyg'unlashtirish ta'lim samaradorligini oshirishning muhim sharti sifatida ko'rsatilgan. Shuningdek, muammoning o'rganilganlik darajasida o'qituvchining emotsional intellekti va uning kasbiy faoliyati o'rtasidagi bog'liqlik ham muhim yo'nalishlardan biridir. O'qituvchining o'z hissiyotlarini boshqarishi, o'quvchilarning hissiy holatini anglay olishi, empatiya ko'rsatishi va pedagogik vaziyatlarga mos ravishda munosabat bildirish olishi uning kasbiy madaniyatini belgilovchi psixologik omillar sifatida qaraladi. Mazkur maqolada emotsional intellektning o'qituvchining pedagogik faoliyati va talabalarning ta'lim natijalari bilan bog'liqligi alohida ta'kidlangan. O'zbekistonda ham raqamli ta'lim muhitini rivojlantirish, o'qituvchilarning raqamli ko'nikmalarini takomillashtirish va zamonaviy pedagogik texnologiyalarni ta'lim jarayoniga joriy etish masalalariga e'tibor kuchayib bormoqda. Shu nuqtayi nazardan, bo'lajak texnologik ta'lim o'qituvchilarini tayyorlash jarayonida ularning nafaqat maxsus fanlar bo'yicha bilimlarini, balki raqamli kompetensiyasi, pedagogik-psixologik tayyorgarligi, kommunikativ madaniyati, ijodiy va innovatsion fikrlashini rivojlantirish zarurati yuzaga kelmoqda. Shu bilan birga, mavjud yondashuvlar tahlili shuni ko'rsatadiki, raqamli ta'lim muhitida aynan bo'lajak texnologik ta'lim o'qituvchilarining kasbiy madaniyatini pedagogik-psixologik omillar, raqamli kompetensiyalar va emotsional-intellektual xususiyatlarning o'zaro integratsiyasi asosida rivojlantirish masalasi yetarlicha tizimli yoritilmagan. Shu sababli mazkur muammoni bo'lajak texnologik ta'lim o'qituvchilarini kasbiy tayyorlashning yaxlit pedagogik-psixologik tizimi sifatida tadqiq etish ilmiy va amaliy jihatdan muhim hisoblanadi. Demak, muammoning o'rganilganlik darajasi bo'yicha mavjud ilmiy qarashlarni umumlashtirish asosida raqamli ta'lim muhiti sharoitida bo'lajak texnologik ta'lim o'qituvchilarining kasbiy madaniyatini rivojlantirishning pedagogik, psixologik va raqamli komponentlarini o'zaro bog'liq holda o'rganish zarurati kelib chiqadi. Mazkur yondashuv bo'lajak o'qituvchilarning zamonaviy ta'lim talablariga mos kasbiy kompetensiyalarini shakllantirish va ularning raqamli ta'lim muhitida samarali pedagogik faoliyat olib borish imkoniyatlarini kengaytirishga xizmat qiladi.

Xulosa: Mazkur tadqiqot natijalari raqamli ta'lim muhitida bo'lajak texnologik ta'lim o'qituvchilarining kasbiy

madaniyatini rivojlantirishda pedagogik va psixologik omillarning muhim ahamiyat kasb etishini ilmiy jihatdan asoslab berdi. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, zamonaviy raqamli ta'lim texnologiyalaridan samarali foydalanish o'qituvchilarning nafaqat kasbiy kompetensiyalarini, balki ularning pedagogik madaniyati, kommunikativ qobiliyati, ijodiy yondashuvi va innovatsion fikrlashini ham rivojlantirishga xizmat qiladi. Raqamli ta'lim muhiti o'qituvchidan yangi pedagogik yondashuvlarni, axborot-kommunikatsion texnologiyalar bilan ishlash ko'nikmalarini hamda psixologik tayyorgarlikni talab etadi. Shu sababli pedagogik psixologiyaga oid bilimlar bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy shakllanishida muhim omil hisoblanadi. O'qituvchi o'quvchilarning yosh va individual xususiyatlarini, motivatsiyasini hamda psixologik ehtiyojlarini chuqur anglagan holda ta'lim jarayonini samarali tashkil eta oladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, pedagogik metodlar bilan raqamli vositalarning integratsiyasi ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Jumladan, interaktiv platformalar, multimedia vositalari, virtual laboratoriyalar hamda masofaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantiradi va o'quv jarayoniga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Bu esa o'z navbatida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy madaniyatini shakllantirishda muhim pedagogik shart sifatida namoyon bo'ladi. Shuningdek, pedagogik psixologiya o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi samarali kommunikativ munosabatlarni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. O'qituvchilarning empatiya, refleksiya, pedagogik muloqot va konfliktologik kompetensiyalarini rivojlantirish ta'lim sifatini oshirishning asosiy omillaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, raqamli ta'lim muhitida o'quvchilar bilan individual ishlash, ularning qiziqish va ehtiyojlarini inobatga olish zamonaviy pedagogning muhim kasbiy sifatlaridan biri sifatida baholanadi.

Tadqiqot asosida quyidagi ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi:

1. Bo'lajak o'qituvchilar uchun raqamli pedagogika va pedagogik psixologiyaga oid maxsus o'quv kurslarini joriy etish;
2. Ta'lim jarayonida innovatsion pedagogik texnologiyalar va interaktiv metodlardan keng foydalanish;
3. O'qituvchilarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirishga qaratilgan malaka oshirish dasturlarini takomillashtirish;
4. Pedagogik faoliyatda psixologik yondashuvlarni kuchaytirish orqali o'qituvchi-o'quvchi munosabatlarini samarali tashkil etish;
5. Raqamli ta'lim muhitida kasbiy madaniyatni rivojlantirishga xizmat qiluvchi metodik tavsiyalar va elektron resurslar yaratish.

Xulosa qilib aytganda, raqamli ta'lim muhiti bo'lajak texnologik ta'lim o'qituvchilarining kasbiy madaniyatini rivojlantirishda innovatsion va integrativ pedagogik tizim sifatida muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy ta'lim jarayonida pedagogik-psixologik yondashuvlarni raqamli texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish orqali ta'lim sifatini oshirish, raqobatbardosh va yuqori malakali pedagog kadrlarni tayyorlash imkoniyati kengayadi. Kelgusidagi ilmiy tadqiqotlarda raqamli ta'lim muhitida o'qituvchilarning kasbiy madaniyatini rivojlantirishning metodik, psixologik va texnologik jihatlarni yanada chuqur o'rganish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

- [1] Akhmedova D. Pedagogik psixologiya. Toshkent: Fan va texnologiya, 2022. - 250 b.
- [2] Ismoilov A. Raqamli ta'lim vositalari. - Samarqand: O'zbekiston, 2021. - 300 b.
- [3] Tursunov I. Ta'limda zamonaviy metodlar. - Buxoro: Iqtisodiyot, 2020. - 180 b.
- [4] Karimova N. Raqamli pedagogika. - Toshkent: O'qituvchi, 2019. - 220 b.
- [5] Mamadaliyeva Z. Psixologik jihatlar. - Farg'ona: Farg'ona universiteti, 2023. 150 b.
- [6] Saidova G. O'qituvchilar uchun raqamli imkoniyatlar. Toshkent: Yoshlar, 2021. 200 b.
- [7] Qodirova M. Ta'limda innovatsiyalar. - Nukus: Qoraqalpoq, 2022. - 275 b.
- [8] Xudoyberdiyev S. Pedagogik innovatsiyalar. - Samarqand: O'zbekiston, 2020. 260 b.
- [9] Abdullayeva F. Raqamli texnologiyalar va ta'lim. - Toshkent: Ta'lim, 2023. 170 b.
- [10] G'ulomov B. Zamonaviy o'qitish metodlari. - Andijon: Andijon davlat universiteti, 2021. - 230 b.
- [11] Yusupov R. O'qituvchining kasbiy madaniyati. Toshkent: Fan va ta'lim, 2018. 195 b.
- [12] Sirojiddinov O. O'qituvchilar va raqamli ta'lim. Buxoro: O'zbekiston, 2022. - 190 b.
- [13] Mirzaeva L. Pedagogik psixologiya asoslari. - Samarqand: Ta'lim, 2019. - 210 b.
- [14] Fayzulloyev E. Raqamli ta'lim muhitida o'qituvchilar. - Toshkent: O'qituvchi, 2021. - 205 b.
- [15] Tursunova B. Ta'lim tizimida innovatsiyalar. - Nukus: Qoraqalpoq, 2023. - 180 b.
- [16] Mansurov I. Raqamli pedagogika va ta'lim. Farg'ona: Farg'ona universiteti, 2020. 250 b.
- [17] Azizov N. O'qituvchilarning kasbiy rivojlanishi. - Toshkent: Fan va texnologiya, 2022. - 240 b.
- [18] Sultonova M. Psixologiya va ta'lim. - Samarqand: O'zbekiston, 2019. - 200 b.
- [19] Qodirov S. Raqamli ta'limda metodologiya. - Toshkent: Ta'lim, 2021. - 175 b.
- [20] Jumayev R. Ta'limda raqamli strategiyalar. - Buxoro: O'zbekiston, 2023. - 225 b.